

Podczas lipcowej sesji plenarnej Europejskiego Komitetu Regionów przywódcy lokalni i regionalni przyjęli opinię, w której zaapelowali o zapewnienie, aby kolejny długoterminowy budżet Unii Europejskiej przewidywał wyraźne i dedykowane wsparcie dla działań związanych z adaptacją do zmian klimatu oraz ich łągodzeniem na poziomie lokalnym i regionalnym. Stanowisko zostało przyjęte w czasie, gdy Europa doświadcza jednej z najbardziej ekstremalnych fal upałów w swojej historii.

Autorzy opinii zwracają uwagę, że proponowana struktura przyszłych wieloletnich ram finansowych Unii Europejskiej na lata 2028–2034 może osłabić realizację unijnych celów klimatycznych i środowiskowych oraz pogłębić różnice rozwojowe pomiędzy poszczególnymi terytoriami. W dokumencie wyrażono również obawy dotyczące niejednoznaczności celów oraz stosowanych definicji.

Komitet Regionów wskazuje, że realizacja zakładanego celu przeznaczenia 35% wydatków na działania związane z klimatem i środowiskiem – a w przypadku Krajowych i Regionalnych Planów Partnerstwa oraz Europejskiego Funduszu Konkurencyjności nawet 43% – będzie trudna bez rzeczywistego zaangażowania szczebla lokalnego i regionalnego. W opinii podkreślono potrzebę jasnego podziału odpowiedzialności pomiędzy poszczególne poziomy administracji, zapewnienia przewidywalnego finansowania powiązanego ze strategiami klimatycznymi, energetycznymi i środowiskowymi oraz stworzenia przejrzystych mechanizmów monitorowania wydatków i oceny efektów. Zdaniem autorów dokumentu ma to zapobiec zjawisku tzw. „greenwashingu” i zagwarantować wiarygodną realizację unijnych zobowiązań klimatycznych i środowiskowych.

Samorządowcy wyrazili również zaniepokojenie planowanym odejściem od odrębnego programu dedykowanego działaniom środowiskowym. W opinii wskazano, że po włączeniu komponentu „Przyroda i różnorodność biologiczna” programu LIFE do szerszego Instrumentu UE zabraknie programu skoncentrowanego wyłącznie na działaniach klimatycznych i środowiskowych, dostępnego dla władz lokalnych i regionalnych. W związku z tym Komitet Regionów opowiedział się za utworzeniem w ramach nowego Instrumentu UE chronionej puli środków przeznaczonej na ukierunkowane wsparcie i bezpośrednie finansowanie projektów zielonej transformacji realizowanych przez miasta i miejscowości każdej wielkości.

Przyjęta podczas sesji plenarnej opinia podkreśla również znaczenie miast dla dobrobytu Europy, jej potencjału innowacyjnego oraz zrównoważonej konkurencyjności. W ocenie samorządowców przyszłe instrumenty finansowe powinny lepiej odpowiadać na potrzeby lokalnych społeczności oraz wspierać realizację projektów służących transformacji energetycznej i środowiskowej.

Podczas sesji plenarnej odbyła się także debata z wiceprzewodniczącą wykonawczą Komisji Europejskiej Teresą Riberą. Przedstawiciele władz lokalnych i regionalnych wyrazili uznanie dla działań zmierzających do utrzymania kwestii energii i klimatu wśród najważniejszych priorytetów Unii Europejskiej. Podkreślili jednocześnie, że transformacja w kierunku czystej energii ma nie tylko wymiar środowiskowy, ale również gospodarczy, o czym świadczą doświadczenia związane z kolejnymi kryzysami energetycznymi.

Europejski Komitet Regionów przyjął również opinię określającą rekomendacje samorządów przed tegorocznymi konferencjami Organizacji Narodów Zjednoczonych – klimatyczną COP31 oraz poświęconą różnorodności biologicznej COP17. Dokument wskazuje na ścisły związek pomiędzy zmianami klimatu, utratą różnorodności biologicznej i odpornością zasobów wodnych, podkreślając jednocześnie, że realizacja globalnych zobowiązań w tych obszarach zależy przede wszystkim od

skutecznego wdrażania działań na poziomie lokalnym.

W opinii zaapelowano do Unii Europejskiej oraz rządów państw członkowskich o zapewnienie rzeczywistego udziału władz lokalnych i regionalnych w realizacji światowych zobowiązań klimatycznych i środowiskowych. Zdaniem Komitetu Regionów samorzady powinny uczestniczyć nie tylko jako obserwatorzy, lecz także jako partnerzy odpowiedzialni za wdrażanie działań, sprawozdawczość i rozliczalność, przy jednoczesnym zapewnieniu im lepszego dostępu do finansowania, wiedzy oraz danych.

Przyjęta opinia stanowi jeden z dwudziestu dokumentów przygotowywanych przez Europejski Komitet Regionów w ramach prac nad oceną poszczególnych elementów przyszłego budżetu Unii Europejskiej na lata 2028–2034.